

Valtuustoaloite Kv 13.6.2022 Kajava vieraskielisten oman äidinkielen opetuksen rajaamiseksi Espoon peruskouluissa

Valtuustoaloite vieraskielisten oman äidinkielen opetuksen rajaamiseksi Espoon peruskouluissa

Asia:

Espoon peruskouluissa järjestetään vieraskielisille lapsille oman äidinkielen opetusta noin 43 eri kielellä. Nämä resurssit ovat poissa muusta opetuksesta samalla, kun Espoon opetustoimi on vakavien leikkauspaineiden alla. Toisaalta vieraiden äidinkielten opetus lisää vieraskielisten lasten työtaakkaa ja eriyttää ihmisiä omiin kieliryhmiinsä yhteiskunnassa.

Vieraskielisille tarjottavalla oman äidinkielen opetuksella on perusteet tiettyyn rajaan saakka. Kouluissa pyrkimyksenä on parantaa heidän kielitaitoaan, kognitiivisia kykyjään ja sosiokulttuurista tietoisuuttaan. Oppilaat, jotka ovat oppineet lukemaan ja kirjoittamaan omalla äidinkielellään, oppivat puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan toisella kielellä (L2) ja kolmannella kielellä (L3) nopeammin kuin ne, jotka opetetaan ensin toisella tai kolmannella kielellä.

Euroopassa kaikki maat, esimerkiksi Ranska ja Iso-Britannia, eivät järjestä oman äidinkielen opetustunteja kouluissa. Vain kolmessa Euroopan maassa - Ruotsissa, Suomessa ja Itävallassa - ylimmät opetusviranomaiset edellyttävät opetussuunnitelmat vieraiden äidinkielten opetukselle. Itävallassa opetettiin kuitenkin "vain" 26:tta vierasta äidinkieltä (v. 2015), kun Suomessa opetetaan vähintään 57:ää vierasta äidinkieltä (v. 2017).

Perustelut:

Oman äidinkielen opetus kymmenillä kielillä vie resursseja muusta opetuksesta samalla, kun opetustoimesta joudutaan etsimään leikkauskohteita mm. sote-uudistuksen seurauksena. Toisaalta oman äidinkielen opetus lisää vieraskielisten lasten työtaakkaa suhteessa suomenkielisiin oppilaisiin samalla, kun heidän suomen kielen taitonsa ja oppimistuloksensa ovat keskimäärin kantaväestöä heikommalla tasolla (näin oppimistulosten osalta yleisesti Euroopassa).

Kielellisten ja kognitiivisten valmiuksien kehittymisen kannalta oman äidinkielen opetukselle on hyvät perusteet siihen saakka, kunnes lapsi on oppinut lukemaan ja kirjoittamaan hyvin suomen kielellä. Tämän jälkeen julkisen sektorin koulutoimen ei tulisi enää vastata vieraskielisten oman äidinkielen opetuksesta, vaan perheet voivat halutessaan järjestää opetuksen parhaaksi katsomallaan tavalla. Vapaaehtoiseen oman äidinkielen opetukseen eivät osallistu muutenkaan kaikki vieraskieliset lapset.

Toisaalta vieraiden äidinkielten opetukseen osallistuu myös lapsia, joiden vahvin kieli on suomi ja jotka ovat jo suomalaistuneet siinä määrin, etteivät kykene enää seuraamaan kunnolla vieraan äidinkielen opetusta, kun opetuskielenä on omien vanhempien äidinkieli. Tällöin oman äidinkielen opetus ei palvele enää tarkoituseriään. Monet oman äidinkielen opettajat ovatkin halunneet poistaa näiltä perheiltä oikeuden oman äidinkielen opetukseen. Oman äidinkielen opetus maahanmuuttajataustaiselle lapselle voi joissain tapauksissa myös heikentää suomen kielen oppimista. Tämä perustuu ilmiöön nimeltä "negative transfer", jossa vieraan äidinkielen rakenteita sovelletaan virheellisesti toiseen kieleen.

Oman äidinkielen opetuksessa on puutteita yleisesti opettajien pätevyyydessä ja opetusmateriaalin laadussa. Oman äidinkielen opettajat kokevat yleisesti, että opetus ei ole tehokasta, vaan kaikki

aika saattaa mennä järjestyksen ylläpitämiseen. Tämä johtuu mm. siitä, että tunneilla on varsin eri ikäisiä oppilaita ja monella on erityisen tuen tarpeita, mutta näillä tunneilla ei ole oikeutta avustajaan. Voidaankin kysyä, kuinka vaikuttavaa oman äidinkielen opetus on vieraissa äidinkiellisä.

Oman äidinkielen opetus vahvistaa omaan kulttuuriin sitoutumista, mitä pidetään toisaalta hyvänä asiana silloin, kun yhteiskunnassa halutaan edistää monikulttuurisuutta. Kieli on avain kulttuuriin. Toisaalta monikielisuuden ja -kulttuurisuuden voi myös havaita erottavan yhteiskunnassa ihmisryhmiä toisistaan. Yhteinen äidinkieli ja kulttuuri-identiteetti yhdistävät ihmisiä.

Me allekirjoittaneet esitämme, että oikeus vieraskielisten oman äidinkielen opetukseen rajataan Espoon kouluissa koskemaan vain niitä peruskoulujen oppilaita, joilla suomen kielen lukeminen tai kirjoittaminen ei vielä ole tyydyttävällä tasolla koulussa pärjäämisen kannalta.

Lähteet:

European Commission (2019): Integrating Students from Migrant Backgrounds into Schools in Europe: National Policies and Measures, Eurydice Report 2019
https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/sites/default/files/integrating_students_from_migrant_backgrounds_into_schools_in_europe_national_policies_and_measures.pdf

European Commission: Multilingual classrooms - The importance of multilingualism in schools
<https://education.ec.europa.eu/education-levels/school-education/multilingual-classrooms>

Kieliverkosto, Jarna Piippo (2017): Näkökulmia oman äidinkielen opetukseen: kuntien kirjavat käytänteet <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/53730/nakokulmia-oman-aidinkielen-opetukseen-kuntien-kirjavat-kaytanteet.pdf?sequence=1>

Oman äidinkielen opettajat ry (2019): Oman äidinkielen opetus Suomessa, Selvitys oman äidinkielen opettajien ja opetuksen tilanteesta <http://www.ok-opet.fi/wp-content/uploads/2019/05/Oman-%C3%A4idinkielen-opetus-Suomessa.pdf>

Schola Europaea (2019): Language Policy of the European Schools Approved by the Board of Governors at its meeting of 9 to 12 April 2019 in Athens <https://www.eursec.eu/BasicTexts/2019-01-D-35-en-2.pdf>

Espoossa 13.6.2022

Henna Kajava, valtuutettu, PerusS

Ampuja Ari
Keronen Jiri
Konttas Hanna
Lahtinen Teemu
Valle Jaana
Juvonen Arja

..